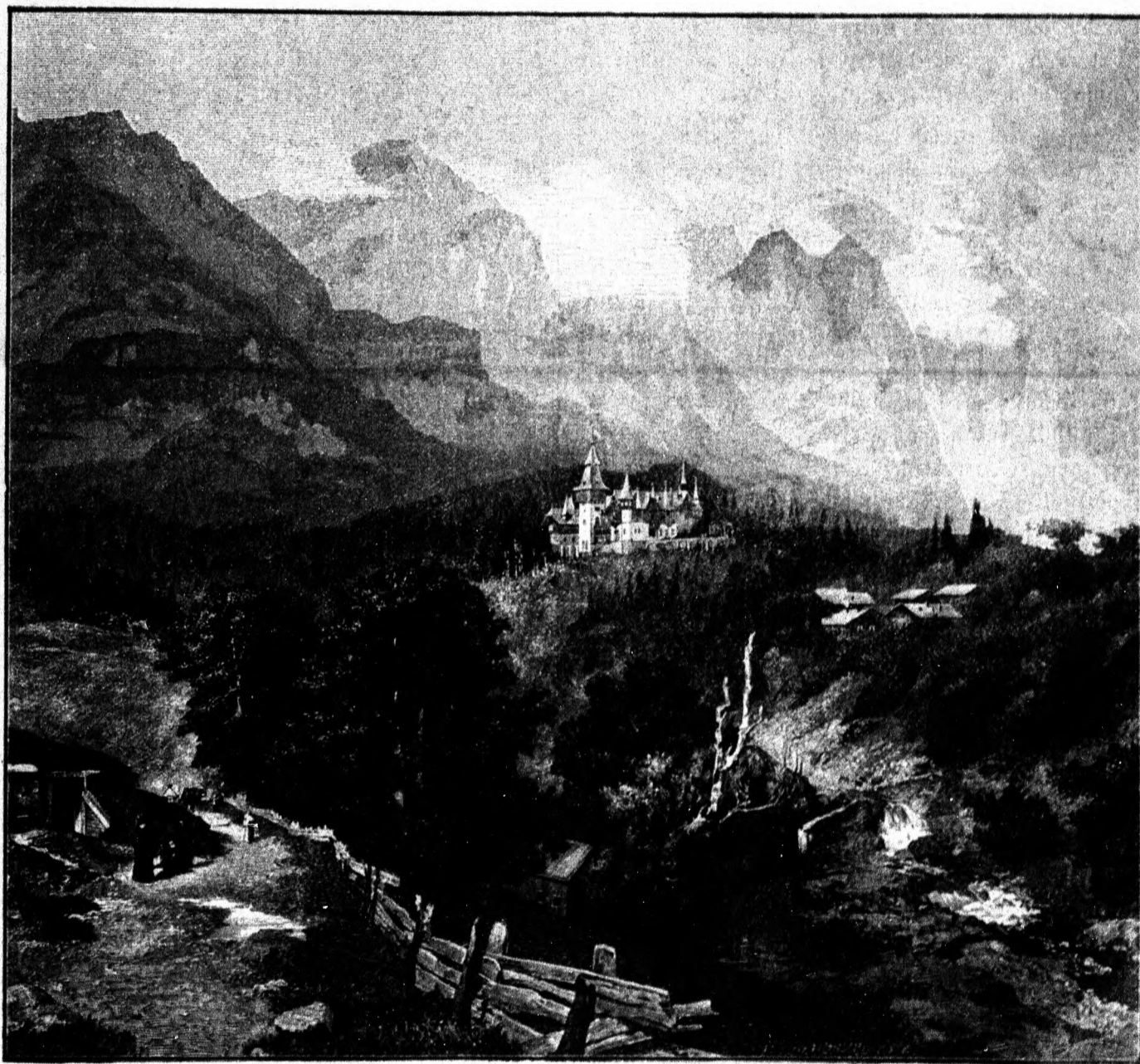

OPRAVDOVÝ
KREŠŤAN

POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TYŽDENNÍK.

<i>Predplatná cena:</i>		Vychodí každú nedeľu.	<i>Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.</i>
Na celý rok	4 kor. — hal.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ:	Sem sa majú posilať predplatky a dopisy. Nevyplatené listy sa neprijímajú.
Na pol roka	2 „ — „	VIKTOR HORNYÁNSZKY.	
Na štvrt roka	1 „ — „		
Jednotlivé číslo 6 halierov.			

Letohrádok rumunského kráľa.

Spojenou silou.

Medzi heslami novšej doby prvé miesto zaujíma heslo: Spojenou silou! a dnes je už natoľko rozšírené medzi obyvateľstvom, že čokoľvek väčšieho chcú ľudia previesť, púšťajú sa do práce s tou nádejou, že spojenými silami podarí sa to skôr než jednotlivcovi. A je to aj celkom prirodzené. Čo jeden človek nemôže, zmôžu viacerí. Na tomto základe spočívajú veľké i malé úctinárske spoločnosti, ktoré spojením sa viacerých ľudí boli utvorené cieľom založenia tej alebo inej dielne. Myšlienka spojovania síl už dosavád preukázala krajine a jej obyvateľstvu veľké služby, lebo len tak mohli povstať väčšie dielne, z ktorých krajina dostáva už dnes peknú daň a chudobnejšie obyvateľstvo zárobok.

Spojovaním síl môžeme tedy docieľiť všetko, čo len v moci ľudskej stojí a keď tí, ktorí stoja na čele spojenia, sú ľudia čestní, rozumní, tak blahodarné následky vystať nemôžu. Za príkladom veľkých spoločností utvárajú sa malé a príklad bohatého kapitalistu dnes až nasleduje aj chudobný gazda a priemyselník. Čo veľkí kapitalisti docieľiť chcú vo veľkom svojimi stovkami, to malí ľudia usilujú sa dosiahnuť v malom svojimi halierami. Dnes už po mnohých obciach myšlienka spolkovitosti uzrela natoľko, že si založili občania i potravné, i úverkové spolky a obzvlášť tieto posledné účinkujú už blahodarne hlavne preto, že vysoká vláda sama dbá o zakladanie úverkových spolkov, aby sa ľud vymanil z rúk úžerníckych, lebo veď, ako vieme, úžera, vysoký percent odpožičky sožiera celý majetok dlžníkov.

Zbytočné je tedy dokazovať dobré následky spoločenía. A predsa čo badáme okolo tohto pekne vyvíňujúceho sa ruchu. To, že práve tá strana, ktorá najviac omáľa spolkovitosť, ktorá najväčšími rozhlasuje heslo: Spojenou silou!, najviac škodí spolkovitosti. Ľudová strana ploými ústy hlása zakladanie potravných a úverkových spolkov, ale len — *katolíckych*. Ona myslí, že keby sa jej podarilo katolíckemu obyvateľstvu odtrhnúť od obyvateľstva iného vierovyznania, žeby sa tak dostala k moci. Ale práve toto je to, čo ľudovú stranu prv alebo pozdejšie smetie z politického života, lebo čím kto hreší, tým trestaný býva. Ľudová strana hlása spojovanie síl, ale len katolíckych a nemyslí

na to, že práve takým spôsobom môžu sa spojiť evanjelici a reformáti, baptisti, unitári, židia atď. Predstavme si teda ten babylonský zmätok, ktorý by nastal z takéhoto «spojovania» síl dľa receptu ľudovej strany. V jednej obci, kde by sa spojili katolíci, tam by boli zo spolku vylúčení obyvatelia iného vierovyznania a zase naopak: tam kde by sa spojili povedzme protestanti, vytvorili by zo svojho kruhu katolíka. Nuž či takéto «spojovanie» síl dľa viery bolo by prospešné pre obyvateľstvo, pre krajinu? Nikdy. Každé takéto «spojenie» bolo by len zárodkom ustavičných náboženských treníc, stálych nesvárov a rôznic. A ktorýže dom prekvitá, keď sa rozhostila nesvornosť a nesnášanlivosť medzi jeho obyvateľmi?

Nie, taká rada, jakú dáva ľudová strana ku «spojovaniu» síl, nielen že nenie prospešná, lež je rovno zatratenia hodná. Chráň svoj dom, aby nepadlo doňho semeno nesváru, hovorí písmo sväté a predsa ľudová strana, ktorá sa vystatuje že jej blahobyť ľudu na srdci leží, ustavične i takýmto spôsobom rozsieva semeno nesváru.

Spojenie síl len vtedy môže vykazať blahodarné výsledky, keď sú spojené *všetky* sily, lebo len vtedy je teleso celé, keď nechýbuje z neho ani jedna čo i najmenšia čiastočka. Čiastočné spojenie síl nenie úplné, a čo nenie úplné, nemôže byť dokonalé, nemôže byť prospešné. Ľudová strana teda alebo zneužíva toto vznešené heslo ku svojim sobeckým cieľom, alebo nechce porozumeť, že slová: spojenou silou zahrňujú v sebe všetky sily bez rozdielu vierovyznania.

Ale poďme ďalej.

Keď je prospešné obci spojovanie síl, na každý pád je to prospešné i krajine. Len tá krajina je bohatá, ktorej mestá a obce sú bohaté. Ľudová strana teda keď hlása zakladanie spolkov spojenými silami ovšem len katolíckymi, teda škodí nielen tým obciam, ktorých obyvateľstvo dalo sa i v *hmotných* záležitostiach potrahať dľa viery, lež zároveň škodí celej krajine. Svoju škodlivú prácu začala ľudová strana od spodku, lebo kde sa pohýbe základ, tam sa dom rúca.

Sme však toho presvedčenia, že sa ľudovej strane ani takýmto spôsobom nepodarí dosiahnuť svojho sobeckého cieľa. Dosť sa napokúšala ľud

k sebe pritiahnuť pre vynesenie zákona o civilnom manželstve a nepodarilo sa jej to. Teraz udrela na inú strunu. Hmotné záležitosti tisne do popredia, aby jej aspoň čisto katolicke obyvateľstvo dôverovalo. A nepodariť sa jej ani tento pokus, lebo akokoľvek neverilo obyvateľstvo falošnosťam hlásaným o civilnom manželstve, tak neverí ani tomu, že by zo spolkov zakladaných dľa vierovyznania mohol kynúť ošoh pre obce a krajinu.

Széllova vláda behom svojho krátkeho vládenia podala už nejedon dôkaz svojich šľachetných snáh uviesť krajinu na cestu blahobytu. Previedla zákony o čistých voľbách, o zabezpečovaní robotníkov, o sprostredkovaní práce, o pozdvihnutí poľného hospodárstva, o úverkových spolkoch, o pozdvihnutí priemyslu zamedzením sbierania objednávok agentami a teraz pracuje na návrhu o zamedzení nečestnej konkurencie. Krem toho pracuje na početných návrhoch, ktoré všetky poslúžia jak ku duševnému, tak ku hmotnému pozdvihnutiu krajiny.

Avšak ku prevedeniu dobrých poriadkov a zákonov potrebná je svornosť obyvateľstva. "Keď bude v krajine panovať nesvár a nenávisť, i tá najšľachetnejšia snaha bude zmarená. Keď teda chceme polepšiť svoj osud, nedovoľme pristúpiť nenávisti a nesvornosti, lež skutočne spojenými silami bez rozdielu náboženstva podporujme vládu v prevedení jej šľachetných úmyslov. Lebo ako správa takého spolku, ktorého členovia sa rujú, nemôže docieľiť prajných výsledkov, tak ani krajinská vláda nemôže uskutočniť svoje prospešné snahy, keď v obyvateľstve panujú trenice.

Slovo k rodákam.

Rovná cesta je nielen najkratšia, ale aj najlepšia a to nielen v prírode, ale aj v politike. Skvele dokázal to ministerský predseda Koloman Széll, ktorý neokolkuje, ale úprimne a otvorene odpovie na všetko, čo kto vedieť chce, keď oprávnený je to žiadať. Týmto pokračovaním nielen odzbrojí protivníkov, lež presvedčí ich o svojej pravde a odoberie im príčinu odporu. A to je tá opravdová, slušná cesta liberalismu: pravdu nastoliť každému a vydobyť jej uznanie.

Protivu toho zas nie menej zjavne a okázale ukazujú a dokazujú nám ľudári.

Každý rozumný a rozvažitý človek bol na čistom s hnutím klerikalizmu už vtedy, keď ešte

len páter Lepsényi sám začal vystupovať a používajúc ľahkovernosť pospolitosti, svojimi plátkami otvoril si žriedlo a pramene hmotného zisku. Mal ale aspoň hmotný cieľ a ten dosiahol. Keď jemu podobní jednotlivci videli úspech agitácie jedného človeka, rozhúťali si, že viacerí ešte viac dosiahnu a to nielen na hmotnom poli, ale aj v politike. A podržali ba znásobnili Lepsényim užívané falošné prostriedky. Utvorili stranu ku všetkému inému, len nie na prospech ľudu a nazvali ju ľudovou.

Mnohí sadli im na lep, lebo predpokladali, že kňazia musejú pravdu hovoriť a veľmoži že budú gavalieri. Od tých čias táto strana pobehala po všetkých grúňoch a pláňach politiky. Ľudári boli demokratmi, aristokratmi, liberálmi, konzervatívnymi, agrármi, reakcionármi atď. atď. Vôbec doposiaľ boli oni všetko, čo len kto chcel a žiadal, len úprimnými, otvorenými nikdy neboli.

Ich časopisy, písané rečami národnosti, horlily za práva národnosti: maďarskou rečou písané zas očisfovaly sa od toho, ba najšovinickejšími sa ukazovali. Či neprišlo im ani na um, že zo spoluobčanov k národnosťam patriacich nie stá, tisíce ale už milióny hovoria rečou štátnou a keď zbadajú falošnosť ľudárov voči národnosťam, z nich i takých, ktorí len jednu, materinskú reč hovoria, na to upozornia? Ba nemysleli oni na to, ako vôbec na nič nemyslia a len tárajú dve na tri: lebo veď týmto podobné protimľuvy nepočítne najdu sa v tých samých orgánoch ľudárskych jednou a tou istou rečou písaných.

Ľudári ukazovali sa byť stranou ľudu, neskôr na spôsob Nemcov radi by boli utvorili náboženskú stranu, ovšem katolicke. Keď ale videli, že rozvažité, opatrné a vlastenecké katolíctvo naše nedá sa im ošudíť: v tom blahom domnení, že národnostní nespokojenci ku nim sa pripoja, keď im akú-takú možnosť toho dokázu, roztrubovali, že ich politika je politikou kresťanskou, ku ktorej sa vraj nielen katolíci, ale vôbec všetci kresťania bez rozdielu vierovyznania pripojíť majú a musejú. Ba tak drží boli, že otvorene vresťali, že len ten je kresťanom, kto sa k nim pripojí. Ostatní bez rozdielu a výnimky boli a sú kazári — židia. Ale ani táto streštenosť nepomáhala. Darma hľadali do okresov miešaného náboženstva kandidátov protestantských, darma hovorili, že oni nehľasajú katolicke lež kresťanskú politiku, nik im to neveril — a právne. V Somló-Vásárhelyi povedal len nedávno Karol Kálmán, že len jedna vieru brániaca strana jestvuje v Uhorsku. Proti komu ju bráni? Kto ju napáda? Veru nik toľme, ako ľudári. A v 256. čísle píše Alkotmány taktó: «Niektorí katolíci z malicherných príčin, z urazenej márnivosti, z príčiny štreberstva nerozumne rozsievajú zrno sváru a nenávisti, oslabujú jednot-

ného ducha, agitujú, bárs sú katolíci, *proti jedinej katolíckej strane.* Tedy tí, čo storáz tvrdia inovercom, že ich strana je stranou kresťanskou bez ohľadu na vierovyznania, zas rozhodne nemujú sa výlučne katolíckou stranou. Akože tedy a ktože im môže veriť? Veru obuchom udretý človek by to musel byť, ktorý by ešte teraz dal niečo na nich. Kto nemá slova, nezaslúži úcty a viery.

Ďalej honosia sa oni, že len oni starajú sa o ľud a ľud že sa aj uchádza o nich. Že ich volá, ba prosí do svojho kruhu. Nuž toto je tak prázdne chvastanie, ako všetky ostatné. Kočujúci ablegáti ľudárski urobia si vopred na celý rok program, kde a kedy sa ukážu. Sám ľud o tom nevie nič. Keď sa tu alebo tam patričný termín blíži, dostanú rozkaz jedon alebo dvaja kňazia, aby shromaždenie vyhlásili. V sídelnom krajinskom meste natlačia plakáty, ktoré potom po okrese rozpošlú a z ktorých s podivením ľud číta, že on ľudárov k sebe volal. Na určený deň dostavia sa dvaja-traja ľudári — vždy iní, ako je v programme a držia «ľudové shromaždenie» svojím spôsobom. Jedon je predsedom, kto ho ním spravil, nik nevie; druhí sú rečníci, kto ich k tomu požiadal, nik sa nepýta. Ba dnes sa už pýta. Natisli sa, aspoň chceli sa natisnúť ľudári aj do Sedmohradska, no zle tam pochodili a to poznovu. Keď Aladár Zichy zahájil chcel shromaždenie, povstal z ľudu jedon rozumný občan a trefne pripomenul, že keď je to ľudové shromaždenie, čo chce tam Zichy, človek cudzí a neznámy a prečo sa sám natiska za predsedu? Ľudové shromaždenie volí si predsedu samo a to toho, v kom má dôveru. Ono rozhodne o čom chce rokovať a poverí samo rečníkov. Toho sa ale ľudári boja. Oni slobodného slova netrpia. Podvodne, neočate kortesujú tí samí korteši po krajine a to potom ľudovými shromaždeniami prezývajú.

Lenže dnes každý ich už pozná. Závratníctvo dostalo zaslúženú odmenu. Ľud nimi opovrhne a dnes-zajtra z ľudovej strany nezostane iba samé — meno.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Spoločné ministerské porady. Rakúsky ministerský predseda v sprievode finančného ministra, ďalej ministra železníc a obchodu prišiel v utorok rano do Budapešti. Odpoľudnia vydržiavaná bola spoločná ministerská porada, na ktorej brali účasť menovaní rakúski ministri, a náš ministerský predseda, ďalej náš minister financií a minister obchodu. Predmetom porady bolo sta-

vane bosenských železníc a na porade usniesli sa úplne ohľadom stavať sa majúcich čiar. Rakúske časopisy veľmi hromžia na rakúsku vládu, že prijala stavanie takých čiar v Bosnii a Dalmácii, ktoré ležia len v záujme Uhorska a ktoré ohrožujú záujmy Rakúska.

Nový nezdar ľudovej strany v stolici číkskej. Politickí agenti ľudovej strany nič sa nechceli poučiť z toho prijatia, jakého sa im bolo dostalo pred dvoma týždňami v číkských oboiach Tušnáde a Szent-Mártone a preto opätovne chceli vydržiavať shromaždenia dňa 4. t. m. v Tušnáde, Csik-Szent-Györgyi a v Csik-Menašágu. Shromaždenie v prvej obci malo sa začať o 9., v druhej o 11. hodine predpoludním a v tretej obci o 3. hodine popoludní. V Tušnáde tamojší kat. kňaz a učiteľ urobili všetko možné, aby sa shromaždenie podarilo, ale tamojšie obyvateľstvo sa veľmi pohoršovalo, že ľudová strana prišla vydržiavať shromaždenie do ich obce, keď ju ta nikto nevolal. Obyvatelia obce sa teda sišli na rýnok a prosili ľudárov, aby shromaždenie nevydržiavali, ale ich prosba nebola vyslyšaná, shromaždenie chceli ľudári vydržiavať na každý pád. Obyvatelia boli veľmi rozčulení a čo ich rozčulenie ešte zvýšilo bolo to, že zrazu z katolíckeho kostola doniesli modlitebné kľakátko na tribúnu pre rečníkov. Vidiac to, voličia nevedeli sa už viac opanovať a s výkrikami: „Neznabohovia!“ „Preč odtiaľto!“ vrhli sa na tribúnu a len žandárom možno ďakovať, že mohli ujsť do fary so zdravými údami. Slúžny Bartalics so žandarmi bránil ľudárskych rečníkov proti rozlúčenému ľudu. — Ľudárskych rečníkov však to prijatie neodstrašilo a posadajúc na vozy zaviezli sa do Csik-Szt-Györgyju. Tu sa im ale vodilo ešte horšie. Grófa Aladára Zichyho, Karola Kálmána a ich spoločníkov tu hneď vítali: „Kto vás sem volal?“ „Preč odtiaľto!“ „Horší ste ako židia!“ Ale keď rečníci nasilu chceli rečniť, ľud sa vrhol na pódiu a ľudárov zase len ochránily kolby pušiek žandárskych. Ale proti spuste zkazených vajec, ktorá padla na rečníkov, žandári už nič vykonať nemohli. Shromaždenie bolo nemožné. Opáta Jána Molnára a grófa A. Zichyho proti rozsrúdenému ľudu bránili žandári a odprevadili do fary. — Keď sa tu trochu očistili, išli ľudári do Csik-Menašágu, lebo odtiaľ prišla im štafeta, že ich veľké zástupy ľudu očakávajú a aj obec je zástavami okrášlená a triumfálna brána postavená. Nuž akože by tam nešli? Avšak jaká to bola slávnostná brána a jaké zástavy. V agentoch ľudárskych skoro krv mrzla keď videli, že v obci vejú čierne zástavy a že stĺpy triumfálnej brány namiesto zelených vencov ozdobené sú množstvom *návlakami posväzovaných deravých krpcov*. Jako tieto ozdoby uzreli, hneď kázali obrátiť kočišom a jak sa ponáhľali do Csik-Menašágu, odtiaľ hnali dvojnásobnou rýchlosťou. Nad vyprášením ľudovej strany z číkskej stolice smeje sa teraz celá krajina. — V spomenutých oboiach, odkiaľ takto vysankovali ľudárov, voličia hneď zasadli a poslali pozdravujúce telegramy ministerskému predsedovi Széllóvi a vyslancovi okresu Júliusovi Győrffymu.

Volba v Sarvaši. Volba kraj. vyslanca sarvaškého previedla sa dňa 5. t. m. Vystúpili dvaja kandidáti: gróf

Gejza Bolza s programom liberálnej strany a Ladislav Draskóczy s programom neodvislej strany. Výsledkom voľby, ktorá sa previedla v najväčšom poriadku je, že gróf Bolza bol 624 hlasmi zvolený proti 513 hlasom Draskóczyho.

Občiansky zákonník. V ministerstve pravosúdia vyhotovili návrh všeobecného uhorského občianskeho zákonníka. Na návrhu pracovalo vyše 15 rokov viac najprvších právnikov, juristov našich. Nový návrh zahrňuje v sebe všetky oddiely súkromného práva, menovite osobné, rodinné a vecné právo. Do zákonníka vzaté je aj právo stavania, ďalej obligatórne a dedičné právo. K tomu aby sa z návrhu stal zákon, vyžaduje sa ešte drabý čas.

Z Číny. Zástupci mocností v Pekingu už ustálili, jaké podmienky pokoja by mali žiadať ich vlády od Číny. Asice zástupci na svojich poradiach z návrhov nemeckej a francúzskej vlády vybrali tie body, ktoré považujú za najsúcejšie k zabezpečeniu pokoja: asice prísne potrestanie vodcov boxerov s princom Tuanom, zaplatenie asi 400 millionov odškodného jak oškodeným tamojším kresťanom tak i mocnostam a konečne zavedenie takých poriadkov, aby sa protikresťanské vzbury viac opakovať nemohly. Vyslanci predostreli svoj návrh vládam, ktoré teraz medzi sebou o návrhu vyjednávajú. — Ináč boxerivšade stíchli, lebo gróf Walderssee vystupuje prísne. Jeho čaty zaujali Pautingfu, hniezdo boxerov. Lapeňých vodcov chce dať teraz povešať a preto čínska vláda chce vymôcť oslobodenie kolompošov.

KRAJINSKÝ SNEM.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 31. októbra. Pokračovalo sa v pojednávaní návrhu zákona o manželstvom sňatku dediča trónu arcikniežata Franca Ferdinanda. Dvaja rečníci neodvislej strany asice Ladislav Rátkay a Eugen Polczner zastávali to známe stanovisko neodvislej strany, že dľa uhorského práva zákonná žena obdrží vždy rang muža a tak tedy žena arcikniežata Franca Ferdinanda má právo byť uhorskou kráľovnou.

Nato povstal ministerský predseda Seüll a v skvelej reči podvrátil námietky neodvislej strany prednesené proti návrhu, a mýlne ich nábfady o dedení trónu. Predovšetkým ohradil sa proti tomu, že s predostrením návrhu nepokračoval v duchu ústavnosti, práve naopak, týmto chcel dať svedoctvo svojej úcty naproti zákonodarstvu, lebo veď pre neho bolo by bývalo pohodlnejším nepodať žiaden návrh; ale práve preto, že sa tu jedná o jeden vážny krok dediča trónu, považoval za potrebné, aby o tom mal známosť aj snem a dal k tomu kroku i keď pozatýmne svoje odobrenie. Dedič trónu zo svojej strany nezriekol sa žiadneho práva. Keď by sa bol chcel dedič trónu v svojom samovoľne a v úplnom povedomí vystavenom osvedčení zriecť nejakých práv, vtedy by sa to bolo vopred oznámilo snemu. Sám arciknieža Franc Ferdinand pilne bdel nad tým, aby svojím krokom vyhnul každej pochybnosti, ktorá by mohla povstať obzvlášť vzhľadom na poriadok dedenia uhorského trónu. Arci-

knieža Franc Ferdinand uzavrel také manželstvo, o ktorom vedel, že dľa rodinného právneho zvyku Habsburgského domu nezaopatrí jeho manželke a deťom to rodinné a verejnoprávne postavenie, ktoré je spojené s rovnomernými manželstvami. Potom vzal do ruky I. a II. zák. čl. z roku 1723 o dedení trónu a z toho dokázal, že tie zákony žiadajú rovnomerné manželstvo, aby deti mohli trón dediť. Ponevác ale manželka dediča trónu není rovná rodom svojmu manželovi, teda na základe uzavrenej smluvy, bársjak je to bolestné, *uhorskou kráľovnou byť nemôže* a deti z toho manželstva posle nemôžu byť dedičami trónu uhorského Toto zodpovedá uhorskému zákonu, ktorý je jediným prameňom práva a poriadku dedenia uhorského trónu. Domáce štatúty panovníckeho domu nám nie sú právnym prameňom. Domáceho zákona vôbec niet, je to len sbierka štatútov, potahujúcich sa na vnútorný život panovníckej rodiny, ktoré zná každý minister. Čo sa týka manželského stavu, ministerský predseda *prečítal z tých štatútov panovníckeho domu bod potahujúci sa na manželstvá.* Bod ten znie v ten smysel, že členovia panujúceho domu môžu vstupovať v manželský stav len s privolením hlavy rodiny a aj morganatické manželstvo možno uzavreť leu s privolením hlavy rodiny. Boly už morganatické manželstvá v panujúcej rodine a pre potomkov z tých manželstvá nikdy nikto nežiadal právo dedenia uhorského trónu. Od prvého okamihu, ako sa začal zaoberať s týmto návrhom, dbal o to, či návrh zodpovedá záujmom Uhorska? S úplným presvedčením môže riecť že áno. Keď Franc Ferdinand sadne na trón, nároč keď i nebude môcť uctiť jeho manželku na tróne, vyhľadá ju so svojou úctou a holdom vo svätine rodiny. Prosi snem, aby nesiahal v rodinné a manželské city a nevyvolával srážky citov, na čo potreby niet. Franc Ferdinand vymohol si blaho: vyhľadáme ho a obsypajme našim blahoželaním a nesiahajme do budúcnosti tohoto blaha. Odporúča návrh k prijatiu.

Na konci zasadnutia Július Endrey interpeloval ministra vnútra, prečo není dosiaľ prevedený zákon o menách obcí.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 3. novembra. O manželstve dediča trónu hovoril dnes najprv Elek Györy, člen neodvislej strany. Rečník uznáva, že sa arciknieža Franc Ferdinand nezriekol práva na trón, lež zadal právo na trón svojich deti, k čomu nemal práva. Návrh neprijíma. Ferdinand *Horánszky* hovorí, že len o to sa jedná, či sa to osvedčenie dediča trónu, že totiž manželka jeho nebude kráľovnou a deti jeho nebudú mať práva na trón, srovnáva s I. a II. zák. čl. z roku 1723. Akonáhle sa tá otázka riešila, každá ďalšia dišputa je zbytočná. Neodvislá strana mala by len vtedy pravdu, keby sa osvedčenie protivilo uhorským zákonom. V zákone je jasne povedané, že uhorským kráľom môže byť len rakúsky arciknieža. Tak znejú i všetky kráľovské dekrácie, spomínajúc výlučne len arcikniežatá a hovoriac, že keď by arcikniežatá a arcikňažny troch vetví rodiny Habsburgskej Karola III. Leopolda I. a Jozefa I. vymreli, čo nech Boh od nás odstráni, vtedy národ môže slobodne

voľiť svojho nového kráľa. Zákon osobite spomína pôvod zo zákonného manželstva a jako podmienku arcikniežací rang. Je tedy zrejme, že nenie dostatočný zákonný pôvod, lež potrebný je aj arcikniežací rang. Ponevác ale zákonodarstvo roku 1723. sverilo na panovníka ustálenie toho, čo je potrebné ku arcikniežaciemu rangu, a ponevác to ustálenie je také, že len z rovnomerného manželstva pochodiaci deti majú arcikniežací rang, je celkom zrejme, že deti dediča trónu nemôžu mať žiadnych nárokov na uhorský trón. Ostatne, hovoril rečník, morganatické manželstvo ani u nás nenie cudzie, lebo veď i ku obsiahnutiu fidei komissov koľkokoľvek krát bolo podmienkou rovnomerné manželstvo. Neodnševňuje sa za takéto poriadky nesrovnávajúce sa s duchom času, ale teraz nenie reč o tom, lež či je návrh správny. Rečník je úplne presvedčený, že návrh cele zodpovedá uhorským zakonom a preto ho prijíma.

Na konci zasadnutia Rudolf Páder podal interpeláciu k ministrovi orby, aby urobil niečo proti množeniu sa sysľov v šopronskej stolici.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 5. novembra. Dneskajšie celé zasadnutie vyhovoriť Gejza Polónyi, člen Ugronovej strany. Dokazoval, že pri dedení trónu nepožaduje sa arcikniežací rang. Aj to dokazoval, že dediča trónu zpod danej prísahy môže ktorýkoľvek farár oslobodiť. Návrh neprijíma.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 6. novembra. Dnes hovorili dvaja rečníci, asíce lavičiar Béla Barabás, ktorý zastupoval známe stanovisko neodvislej strany a Desider Szilágyi, bývalý minister pravosúdia a najehýrečnejší právnik v celej krajiae. Pádnyimi dôvodami dokázal, že pojednávaný návrh o manželstve arcikniežata Franca Ferdinanda neuráža uhorské zákony a uhorskú ústavu. Lepšie je, že teraz, keď otázka dedenia trónu neni ešte na dennom poriadku, do čista privedieme, kto má právo na trón. Uznáva, že sa v uhorských zákonoch nenachádza výraz nerovné, morganatické manželstvo, dá sa ale vysvetliť zo zákonov znejúcich o dedení trónu. Dlhá a dôvodov plná reč Szilágyiho bola prijatá s potleskom.

V jaseňi.

Tak pusto je vókol, ani ako čoby
Všetko už vymrelo a samé len hroby

Boly krok za krokom . . .

Onemely vtáčky, — kvietky zvädly tiše,

A mrazivý sever ortiel smrti píše

Riekam i potokom . . .

Ženú sa oblaky, — grúň hmlami je krytý,
Víchor hádže, metá list zo stromov sbitý —

Obraz to života . . .

Tak zhaslo nadšenie — a zvädly nádeje . . .

— Keď fažko nám ju najšť, povedz — Bože — kde je
Tá Tvoja dobrota?

Rveme sa, štveme sa, — hryzieme sa večne,
Škodif jedni druhým túžime úsečne:

Krivdy vždy sa množia . . .

Sústrasť, pomoc nikde. — škodoradosť všade, —

Sebe sme na úkor, iným na závade . . .

Kde tá láska Božia?

Zakladajme úverkové spolky!

— Radí: *Kysučan.* —

(Pokračovanie)

Káčerovský pán učiteľ už nepremýšľa sám o tom, jako a jakým spôsobom by bolo treba tento ľud požehnaným účinkovaním úverkového spolku k lepšiemu životu prebudif. Tam sedi vedľa neho v jeho skromnej izbe aj statkár, ktorý pre roľníkov tak mnoho dobrého učinil. Práve drží v ruke jednu listinu a skuma, ktorí sú

poteraz náchylní byť členami úverkového spolku? Zrazu pán gróf len takto riekne:

— Mená Petra Tvrdeho, Ondreja Hlinu a Jána Krupa tu darmo hľadám.

— Tí sa vyslovili, že sú nie utisnutí na požičku, teda že oni ani nepotrebuju úverkové spolky.

— Nesnýšľajú náležite, — rečie zadivene pán. — Viem, že sa dosť dobre majú, ale veď by im len mohlo prísť na pamäť to príslovie, že totiž koleso šťastia rýchlo sa obracia. Dakedy aj možnejší gazda môže byť utisnutý a vtedy bude ľútostive volať: «Veru dobre by mi bolo bývalo vstúpil!» Ale nielen preto máme možnejších gazdov ba pánov nahovoril, aby vstúpili, lež aj preto, lebo práve ich vážnosť je potrebná ku takýmto spolkom, a — aby som už aj to rieknuť — láska ku blížnemu požaduje, aby tí, ktorým dal Pán Boh spôsob, s ochotou prispeli ku pomoci našim občanom, našej obci. Ja prevezmem na seba, že týchto majetných gazdov získam do spolku.

— Budeme veľmi povďační, osvietení pane.

— Lebo dobre musí dozreť táto záležitosť, milý pán učiteľ. Len keď sme sa už o všetkom porozprávali, popretriasali, teda úplne pripravili: vtedy sa treba konečne spolčiť. Keď tak neučiníme, môže sa pridať, že tam na utvárajúcom shromaždení vyskytne sa dajaká fažkosť, ktorá môže dobrému začiatku chytré krky vykrútiť. Lebo hneď v najútlejšom čase spolkového života nafapí sa nehoda a vtedy ožobráči život novonarodeniatka, vyhynie pred časom.

— Tak je! to som aj ja tak myslel.

— A členovský poplatok už ustálili?

— Áno, každý člen, ktorý do spolku vstúpi, musí zaplatiť raz na vždy 10 korún.

— Tento obnos môžu aj čiastočne platiť členovia?

— Áno, tak sme sa ustálili. Toto zostane v členovskom poplatku dotiaľ, pokiaľ zostane členom ústavu, ale jeho úrok dostanú každoročne členovia.

V tom okamžení vstúpil gazda Martin Žitňanský, čomu sa statkár veľmi zaradoval. Rozhovor plynul ďalej a ponevác Žitňanský videl, že tu veru jedonkaždý s úprimnosťou môže srdce svoje otvoriť, aj on sa pýtal jedno-druhé. Tak na príklad:

— My sme spoločne tak ustálili, že každá účasťina nech bude len 50 korún, a aj tú môžu členovia týždenne v 20—40 halieroch splácať. Bojím sa, že nebudeme mať peňazí nadostač, zvláste zo začiatku, lebo veď bude viac požičavajúcich, nežli vkladajúcich. Lebo jestli dobre znám, úverkový spolok bude aj sporiteľňa, do ktorej bude môcť ktokolvek uložiť svoje haliere.

— Dobre viete, Martin Žitňanský. Spolok bude aj sporiteľňa. Tak je to dobre. Lebo musíme poskytnúť spôsob ku sporivosti. Tu ju budú mať pod nosom, snadno si budú môcť vložiť peniaze, lebo koľko ráz sa stane, že dotedy sa chystá jedon-druhý gazda uložiť v meste svoje usparené peniaze, pokiaľ nedostanú nohy.

— Aj to dobre ustálili, že je vstupné len 10 korún. Veď práve to je tá chyba, že gazdovia

nemajú peňazí, teda nemôžu ani prispieť dajakou väčšou summou ku spolkevkej základine. To nejde ináč, vtedy by sme gazdov lebo celkom odplašili alebo do dlžoby vohnali. Prišli by z blata do kaluže.

— Pravdu máte teda Martinko, že takto ne-nasbiera sa z účasťin toľko peňazí, koľko spolok potrebuje, preto musí sám spolok požičku vyzdvihnúť.

— Ale či dostaneme? — pýtal sa Žitňanský bojzlive.

— O mnoho ľahšie, ako jednotliviec. Nikde nenie vo väčšej istote istina druhých peňazitých ústavov, jako tu. Preto nám radi požičajú, asice ešte na lacnejší úrok, jako inému. Následkom toho aj spolok môže dávať členom svojim lacnú požičku.

— Pekná vec, tak je dobre, aby dobre vyvrela v nás táto vec.

— Či je ustálené, že komu spolok dá požičku? — pokračoval pán.

— Áno, je. Len svojim členom, asice pri dostatočnom zaručení, koľko riaditeľstvo odhlasuje. Dlžobné úpisy manželov aj manželky podpíšu.

— No dobre je. Teraz vezmem so sebou vyhotovené stanovy — riekol konečne pán gróf — ešte ich prezrem, prezkúmam, potom keď už takto dobre dozrela vec, prichytime sa ku utvoreniu spolku. O pár týždňov už bude žiť náš spolok. Pán Boh s nami...

— Nech dobrotivý Pán Boh požehná naše milostivé panstvo!

Pekný novoročný dar dostaly Káčerovice v druhý deň vianočný.

Hľa, teda o čom sme tak mnoho hovorili, hlavy si lámali... konečne je tu!

Založil sa právoplatne Káčerovský hospodársko-úverkový spolok.

Gazdovci shromaždili sa na školskom dvore. Obličaj pána učiteľa len sa tak skvela od radosti. Nemuseli dlho čakať ani na panstvo, lebo aj to prišlo.

Na prvom valnom shromaždení vyvolili riaditeľstvo. Lebo veru zvolenie toho je nadmieru dôležité. Veď valné shromaždenie nemôže ustavične zasedať. Riaditeľstvo bude teda na to, aby viedlo hlavnejšie záležitosti spolku, aby povážilo, koľkú požičku môže vyzdvihnúť pre spolok, koľký má byť úrok pri požičkách a koľká útrata, koľko môže požičať jednomu členovi, slovom na riaditeľstvo sverme vedenie záležitosti.

Perse to nenie maličkosť. Do toho sme takých ľudí zvolili, ktorí sa rozumejú takýmto dôležitým veciam, sú vo vážnosti a čo je hlavné, môžu držať svoj chrbát, keď je nehoda. Lebo nehoda by veru mohla byť, keď by bez rátania veľkú summu požičali, potom takovú hockomu

rozpožičali. Teda budú mať dosť roboty, aby zostali ľudia na mieste.

My sme zvolili do riaditeľstva 9 členov.

Aby potom výbor bol väčší, zvolili sme ku riaditeľstvu aj dozorný výbor. Tento pozostáva zo troch členov a vždy bude dozerať: že teda čo sa deje v spolku? Či sa držia stanov? Jako sa vkladajú spolkové peniaze? Ďalej bude mať tento výbor svedomitú povinnosť: časom, asice čím častejšie, preskúmať spolkovú pokladnicu, knihy a jestli je — od čoho Bože uchovaj — dajaký neriad, naskutku poriadok urobiť.

A ponevác sme vopred riekli, že sa tento náš spolok pre spoločné dobro utvorí, riaditeľstvo a dozerajúci výbor nedostane platu... Preto sme takých zvolili aj z pomedzi zámožnejších, ktorí nie pre hmotný choseň, ale jedine pre pozdvíženie všeobecného dobra to prijali.

Zvolili sme ešte aj účtovníka, ktorý povedie knihy a manipuláciu peňazí. Tento bude mať mnoho práce, teda dostane plat. Mnohí chceli, aby bol plat účtovníka istý percent zisku, ale za prospešnejšie sme uznali, aby dostal určitý plat.

Poverili sme riaditeľstvo, aby pre spolok čím lacnejšiu a tým na dlhší čas trvajúcu požičku zaopatril.

Ustálili sme aj to, že jedon člen trebárs vo viac rátech, trebárs naraz vyše 1200 korún a viac jako na 10 rokov nesmie dostať čo požičku.

Hľa takto sa dialo zväčša valné shromaždenie, takto sa utvoril kácerovický spolok.

(Pokračovanie nasleduje.)

DOPISY.

Z Lipt. Sv. Mikuláša, 4. novembra.

Veľactený Pán Redaktor!

Jako už ct. čitateľom nášho „Opravdového Kresťana“ známo, dňa 29. októbra bola inštalácia nášho nového fšpána Aristida Szmrecsányiho. Že postavenie jeho osvietenosti na čelo našej stolice vzbudilo u nás úplnú spokojnosť a potešenie, toho dôkazom bolo vrelé prijatie nového fšpána. Večer pred dňom inštalácie bolo naše mesto pekne osvetlené a faklový pochod tiahol pred stoličný dom, kde výborník Jozef Stodola najprv v maďarskej a potom v slovenskej reči v mene mešťanstva pozdravil nového župana, na čo sa nový župan tiež v maďarskej a slovenskej reči ďakoval za ováciu.

Rano v deň inštalácie úradníctvo stolice, výborníci a deputácie susedných právomocností vítali nového župana u okoličnanskej slávnostnej brány, kde ho námestný podžupan Marcel Joób uvítal peknou rečou. Odtiaľto celá skvelá spoločnosť na 41 kočoch vťahla do mesta a tu pri mestskej slávnostnej bráne rychtár Volko pozdravil

nového župana v obúch rečiach. Po poďakovaní sa fšpána tiež v maďarskej a slovenskej reči, slávnostný prievod tiahol do stoličného domu a odtiaľ do rim. kat. kostola na služby Božie. Po službách Božích vydržovalo sa slávnostné stoličné shromaždenie, z príležitosti ktorej stoličnú dvoranu preplnilo veľké a popredné obecenstvo. Podžupan Joób za hlučného éljenovania predstavil obecenstvu stolice nového župana, ktorý na to v peknej reči ďakoval za skvelé prijatie. Hlavný župan Szmrecsányi po složení úradnej prisahy vo svojej reči prizvukoval, že za prvú svoju úlohu považuje uvedenie pokoja a shody a vyrovnanie tých svárov, ktoré v posledných časoch na viac strán roztrhaly obecenstvo. V mene stoličného úradníctva hlavný notár Balló pozdravil župana, na čo tento zakľúčil shrómaždenie. Potom hlavný župan prijímal deputácie cirkví, korporácií, úradov a spolkov. Za tým bol bankett pre 247 osôb, pri ktorom nový župan vyniesol peknú zdravicu na kráľa. Jozef Szentiványi a kraj. vyslanci Peter Matuska a Jozef Angyal pripili zas na zdravie županovi.

Prajeme novému fšpánovi aby Pán Boh žehnal jeho šľachetnú prácu a dal mu zdravia ku prevedeniu jeho ťažkej úlohy. Pán Boh ho živ! *Lupták.*

Od Trenčína, dňa 4. novembra.

Blahorodý Pán Redaktor!

Po dlho trvajúcej suchote nám konečne namoklo. Len keby dal Pán Boh zase času, lebo máme ešte skoro polovicu ozimín siať. Prv by sme boli siali, ale pre veľkú suchotu sme nemohli, a čo niektorí aj siali, to zčiasťky zedly myši a zčiasťky nezišlo, tak teď zaiste bude sa museť ešte raz siať, jak budeme chcieť, aby sme mali pekné siatiny. Ktorí sú nenie zamestnaní so sejbou, tí sa zaoberajú vozením dreva z hôr.

Čo sa tohoročných úrod týka, tie sú stredné, neboly ani zlé ani výborné. Zemiakov sa nám urodilo obstojne, tak budeme mať čo jesť. Len je starosť z čoho poplatíme tie veľké dane, na ktoré sa každý tak žaluje, že sú až k nesneseniu. Cukrová repa sa nám tiež len slabo vydarila, na 600□ siah 40—45 metrických centov. Ku čomu keď prirátame jej nízku cenu, tak sa nám len veľmi slabo ten rok vydarila. Zato ale máme nádej, že nás dobrý Pán Boh neopustí cez tú zimu. Pri teplých kachľach a pri čerstvej bravčovine len ju jakosi prežijeme.

Včera, dňa 3. nov. v obci Ivanovciach vypukol požiar, zhorel jedon dom a pobočné stavby. Oheň podložil zločinec. — Faru máme ešte nezaplnenú. Je tu administrátor. Kto bude budúcim farárom, o tom ešte dosiaľ nič nevedeť.

Železnica z Trenčína do Bošian sa stavia, mosty sú už hotové. Za isté sa má, že na takto rok už po nej veselo budú vlaky prebehuvať.

Cteným čitateľom višujem blahé zimovanie.

S úctou *Gustáv B. Pravdomil.*

Dolný Liptov, v novembri.

Vysokoctený Pán Redaktor!

Keď sme už z Božej pomoci poľné práce poriadili, za dobre strednú úrodu sme Pánu Bobu zaľakovali, iného nám nepozostáva, len aby sme to pri dobrom zdraví a pri pokoji užili. Pokoj by sme aj mali, chvála buď Pánu Bohu! Veď na tento čas predbežne nehrozí žiadno nebezpečenstvo ani na milú vlasť našu, ani na jej obyvateľov. Ticho je na všetky strany, len kde-tu pobúria vždy tí istí bludári. Teraz si už mysleli, že keď na Horniakoch sa tu i tu síslo pár voličov, viac len preto aby sme sa aspoň na ich hlúpostach a komédiach zasmiali, príbu urobili teraz medzi čistými Maďarmi, mysleli si že tam vraj s väčším zdarom pochodia. „Ľudár mieni a Pán Boh mení,“ nemôže sa už Boh dívať na ich prepíate klamstvá, na cigánstvo, ktoré prevádzajú medzi naším pokojným ľudom slovenským. Mysleli si teda, že im aj naši bratia Maďari na lep sadnú. Ale aké bolo ich sklamanie, keď si tak zaskočili do Sedmohradska, v Csik-Szt.-Mártone, v Tušnáde a tak do Kozmášu. V jednej obci ich nečakal ani len duch, v druhej im vyhrážali, že jestli sa nepoberú z obce von, že bude zle a do tretej sa už neopovázili ist. Vidíte drahí čitatelia! Z tohoto skutku sa veľmi mnoho môžeme poučiť, nemáme ani ta pozreť, kde sa títo bludári dvaja-traja zídu. Títo majstri na oba boky obhlovaní potom kričia, že ako mnoho poslucháčov oni mali. Pôda pod ich nohami sa tratí už aj u nás, neverí im už iba každý desiaty z ľudovej strany, veď sami tí, čo sa ich po tie roky verne pridžžali, tí sami hovoria, že nemajú pravdy, keď vykrikujú že im vieru, oltáre a kržže chce liberálna vláda odobrať. Kdeže pri nich tá pravda, keď pri každej príležitosti ľud klamú aj tým, že vraj vláda len vždy množí beznáboženské školy, kde sa vraj náboženstvo nevyučuje? Pozrime im do očí a povedzme im pri každej takej príležitosti, že klamú, lebo vláda každého katechetu platí najmenej honorárom 200 korún, ba poznám takých katechetov, ktorým sa to málo vidí a opovážia sa s vládou vyjednávať, že aby im dala 600 korún ročného platu za vyučovanie náboženstva. Oni by všetko pobrali, koľko by mohli uniesť, ale učiteľom od vlády ani len kvinkvenálku vziať nedovolia, ani sami sa o to nepričinia aby ju aspoň bez pohoršenia prijali. Kdeže tá pravda pri vás? Páni moji, položte si ruku na srdce a svedomie, jestli ho máte, či to tak Pán Boh káže ako vy robíte? Nie, keď vy chcete žiť, chce aj druhý žiť na svete.

Keby nie vláda, nuž by ešte horšie bolo, nado všetko s dedinskými učiteľmi. Len vláda sa stará o každého v tejto krajine; ona chce, aby každému občanovi bolo poľahčeno; nepozera, či je to ľudár a či liberál, jednakou mierou merá každému. Zato nežiada viac ako vernosť ku kráľovi a aby bol dobrý vlastenec. Z tohoto každý čitateľ vidí, kde je pravda a kde blud. Najsmiešnejšie je to ešte, keď sa im nejaký figel nepodarí, hneď pomstu prisahajú proti každému. Len to je ešte dobre, že im Pán Boh nedal... rohy. *Ondrej Mnich, starší.*

BESEDNICA.

Dvaja starci.

— Napísal: Lev N. Tolstoj. —

I.

Sobrali sa dvaja starci Bohu sa modliť do starého Jerusalema. Jeden bol bohatý človek, menoval sa Efim Ševelev. Druhý bol nie bohatý človek, menom Eliseus Bodrov.

Efim bol človek vážny, pálenku nepil, dobán nefajčil a nešupal, rúhavého slova za celý život z úst nevy pustil, a bol človek prísny a stály. Dvarazy zastával Efim úrad pokladníka obce a vždy odovzdal peniaze poriadne. Rodinu mal veľkú: dvoch synov a vnuka ženatého, a všetci žili spolu. On sám bol človek zdravý, bradatý a rovnej postavy, a len v rokoch sedemdesiatych začaly šediný v jeho brade prerážať. Starček Eliseus nebol ani bohatý ani chudobný, chodieval kedysi za tesárskou prácou, ale na starosť toho nechcel, žil doma a choval včely. Jeden syn chodil za zárobkom, druhý bol doma. Eliseus bol človek dobrosrdečný a veselý. Píjal i pálenku, i tabak šupal a rád si zaspieval; ale bol človek ináč tichý, s domácimi i so susedmi žil priateľsky. Zovňajškom Eliseus bol človek nevysoký, pleti prítmavej, s kudernatou, krátkou bradou a po príklade svojho patrona — Eliseja proroka — s lisinou po celej hlave

Dávno sľúbili si starci a dohovorili sa, že pojdu spolu, ale nikdy Efim nemal kedy: bez prestania bol zaneprázdnený. Sotva jednu vec odbavil, už mu nastávala druhá; tu vnuka žení, tu mladšieho syna z vojny čaká, a tu si pomyslel stavať novú izbu.

Sišli sa raz vo sviatok starci, a sadli na podstení. „Čo,“ vraví Elisej, „kedy, kmotre, pojedeme do Jerusalema?“

Zamračil sa Efim. „Musíme počkať; toho roku mal som príliš mnoho práce. Pomyslel som si tú izbu stavať; myslel som, že niečo vyše stovky nato obetujem, a už to vyliezlo vyše tristo. A izbu som ešte cele nedostavil. Patrne to bude trvať až do leta. V lete, dá-li Pán Boh, zcela iste pojedeme.“

„Podľa môjho rozumu,“ vraví Elisej, „niečo prečo odkladať, treba ist teraz. Je práve najlepší čas — jaro.“

„Čas jako čas, ale práca je začatá — na koho ju sverit?“

„Čo nemáš to komu sverit? Syn prácu zastane.“

„Jako však zastane? Výrostok ten nerobí mi radosť — dáva sa do pitia.“

„Umrieme, kmotre, budú žiť i bez nás. Potrebné aby i syn sa niečomu naučil.“

„Tak to je, ale predsa len chce človek dokonať prácu, pokiaľ je živý.“

„Ach, milý človeče! Všetky práce nikdy ku koncu neprivedies. Hľa u mňa ženy vo sviatok myjú a p...“

dujú. Tu je treba to, tu iné, všetky práce nemožno zmôcť. Stará moja hovorieva: „Dobre, že sviatok príjde a na nás nečaká; to by sme s prácou neboly hotové, keby sme robily čo chcely.“

Zamyslel sa Efm. „Peňazi,“ vraví, „veľa som vydal na tú stavbu; a na cestu človek tiež nemôže ísť s prázdnyma rukama. A sú to veľké peniaze — stovka.“

Zasmial sa Elisej. „Nehreš, kmotre! Tvoj majetok proti môjmu je desaťkrát väčší. A ty o peniazoch rozprávaš. Len povedz, kedy by sme sa mali vybrať. Trebárs som teraz bez peňazí, ale budem ich mať!“

Zasmial sa i Efm. „Podívajme sa, aký sa z teba vykľuval boháč. Kde však groše vezmeš?“

„I doma to nejako sožením — soberiem niečo peňazí; a bude-li to málo, asi desať úlov dám susedovi a o med rozdelfme sa na polovice. Dávno ma už o ne prosí.“

„Rojenie bude pekné, budeš to ľutovať!“

„Ľutovať? Nie, kmotre. Čo som živý, neľutoval som krome hriechov svojich ničoho. Drahšieho nad dušu niety nič.“

„To je pravda; ale predsa nenie pekné, keď v dome niety poriadku.“

„Ale keď u nás v duši nebude poriadok, bude horšie. A sľúbili sme si — pojdeme; áno? pojdeme!“

II.

I prehovoril Elisej kamaráta. Dlho o tom premýšľal Efm a z rana na druhý deň prišiel k Elisejovi.

„Čo, pôjdeme,“ vravel; „pravdu vravíš. I smrť i život náš na vôli Božej závisí. Preto, dokiaľ žijeme a máme silu, treba je ísť.“

Asi tak za týždeň sobrali sa starci na cestu.

Efm mal peniaze doma. Vzal si stodevätidesiat rublov na cestu, dvesto rublov zanechal svojej starej.

Sobral sa i Elisej; predal susedovi desať úlov veľiel a polovicu medu z nich. I nové roje, ktoré pribudnú z tých desiatich úlov, mal sused dostať. Dostal za všetko sedemdesiat rublov. Ostatných tridsať rublov doma zohnal, všetkých do čista obral: starena mu dala posledné čo mala, — na pohrab si schovávala — i nevesta dala svoje.

Efm odovzdal všetky práce staršiemu synovi: kde bude seno kosiť, kde bude hnoj vozit a ako má sriadit novú izbu. A všetky práce uvážil — všetko prikázal. Ale Elisej nariadil len svojej starej, aby od predaných úlov mladé zvlášť usadila, a susedovi bez podvodu odovzdala, a o domácich prácach sa vôbec ani nezmienu: sama potreba vraj ukáže, čo a ako robiť. „Sami ste hospodári, pre seba pracujete a uvidíte, čo bude lepšie urobiť.“

Sobrali sa starci. Napiekli im domácich postrubníkov, spravili kapsy, nastrihali nových onúce, obuli nové čizmy, vzali lykové štrievice do zásoby a šli. Domáci ľudia vyprevadili ich za dedinu, rozlúčili sa, i vydali sa starci na pút.

Vyšiel Elisej s veselou myslou a ako sa vzdialil od dediny, na všetky svoje záležitosti zapomnel. Len na to myslel, ako na ceste priateľovi uhovieť, ako nikomu nerieť

brubého slova, ako v pokoji a v láske na sväté miesto prísť a domov sa vrátiť. Ide Elisej cestou a stále sám pre seba buďto modlitbu šepce, lebo životy svätých, čo ich zná z pamäti, si opakuje. A keď potká sa na ceste s človekom alebo keď príde na nocľach, s každým bladiť po dobrom sa vyrovnáť a zbožne vraveť.

Jednej veci nemohol Elisej dokázat. Chcel prestať šnupať tabak a aj tabatierku doma zanechal, ale zažiadalo sa mu. Cestou dal mu ktosi meštek tabaku, a on po chvíľach zastáva trochu pozadku za súdruhom, aby ho neuviedol v hriech i šnupne si.

Ide i Efm pekne, — zlého nič nerobí a špatného nič nevraví; ale nie je mu ľahko pri srdci. Nevychádza mu z hlavy starosť o domácnosť. Stále si spomína čo sa robí doma. Či nezapomnel niečo synovi prikázat, a či robí to tak syn. Keď vidí na ceste krumpľe sadit alebo hnoj vozit, hneď si myslí: či dľa príkazu jeho i syn tak robí. A tu hneď by sa vrátil a všetko by ukázal i sám urobil.

III.

Päť týždňov šli starci, domáce bačkory roztrhali, už nové si kúpili: v jednom kraji za nocľah a za obed museli platiť, v druhom ale začali ich o závod k sebe zvať. Vitajú ich, i nasycujú, a peniaze neberú, ba ešte na cestu do kapsy im chleba dávajú. Prešli tak bez prekážky starci sedemsto verst; prešli ešte jednu guberniu a prišli v neúrodný kraj. Vitali ich síce pri sebe, ani peniaze za nocľah nebrali, ale kŕmit ich prestali. Ani chleba im všade nedali: niekde ani za peniaze nemohli ho dostať. Minulý rok, vypravoval ľud, nič sa neurodilo. Ktorí boli bohatí — schudobneli, všetko rozpredali; ktorí žili slušne — prišli na miziu; a chudáci — tí buď vôbec utiekli, lebo po svete chodia, alebo doma ako-tak sa pretlkajú. V zime jedli plevy a lobodu.

Starci nocovali raz v mestečku, kúpili si pätnásť funtov chleba, prenocovali a vyšli na úsvite, aby ďalej došli, kým začne slnce páliť. Urazili desať verst a prišli k rieke; sadli, nabrali vody v šálku, namočili v nej chlebtéka, pojedli a preobuli sa. Posedeli, odpočinuli si. Elisej vyňal škatulku s tabkom. Potriasol nad tým Efm hlavou. — „Že nenecháš,“ vraví „tabakové mrzkosti!“

Elisej máchnul rukou. — „Premohol mňa,“ vraví „hriech, čo robit!“

Zdvihli sa, šli ďalej. Urazili ešte desať verst. Prišli do veľkej dediny, prešli všetko všade. A už začínalo slnce páliť. Elisej bol všetek zmorený, i zachcelo sa mu i odpočinut si i napiť sa vody, ale Efm sa nezastavuje. Bol v chôdzi silnejší, a Elisejovi bolo veľmi obtížno vliecť sa za ním.

„To by sa napil!“ — vraví.

„Čo! napi sa. Mne sa nechce.“

Elisej sa zastavil.

„Ty,“ vraví, „nečakaj: ja len zabebnem tamto do chaupy a napijem sa. Hneď fa dohoním.“

„Dobre,“ vraví kamarát. I kráčal Efm samotný po ceste a Elisej obrátil sa k chalupe.

Elisej priblížil sa ku chalúpku. Bola nevelká, blinou obmazaná, dolu čierna, nahore biela a lúpala sa so stien už hlina — dávno, ako vidieť, nebola mazaná a strechu mala po jednej strane roztrhanú. Do chalúčky vchádzalo sa zo dvora.

Elisej vošiel na dvor a vidí, ako na podstení leží chudý človek bez bajúzov, a má košefu zastrčenú do spodkov. Človek ten patrne ľahnul si do chládku, ale teraz zrovna na neho slnce svieti. A on leží a nespí. Elisej zavolať naňho a poprosil ho o vodu k pitiu — človek sa však neozval. „Buď je nemocný alebo nepriateľský,“ pomyslel si Elisej a pristúpil ku dverom. Tu slyší, ako v chate dva detské hlasy plačú. Zabúchal Elisej palicou a zvolal: „Gazda!“ Nikto sa neozýva. Zaklopal ešte raz palicou na dvere: „Krešťania!“ Nič sa nehýbe. „Sluhovia Boží!“ Neozývajú sa. Elisej chcel už odísť, keď slyší, ako práve za dverami niekto vzdychá. Nestalo sa snáď nejaké nešťastie? Treba sa poďiviť. I vnišiel Elisej do chalupy.

IV.

Dvere neboli zavreté. Elisej otvoril a prešiel pítvor. Vstúpil do izby. Na ľavo videl pec, rovno pred sebou na prednej stene sväté obrazy, stôl. Za stolom lavice; na lavici len v košeli sedí starena s rozčuchanými vlasmi, hlavu na stôl položila, a podľa nej chlapček chudý, celý ako z vosku a brucho nadmuté, starenu za rukáv ťahá, a kričí až hrúza, prosí o niečo. Vzduch v chate bol ťažký. Elisej hľadá: na prípecku leží ženština. Leží tvárou k zemi a nehľadá na nič, len chroptí a nohu chytrou vytiahne a zas chytrou skrčí pod seba. A hádže sebou s boka na bok, a od nej pochádza ten ťažký zápach, je vidieť, že ju nikto nečistí a nikto neobsluhuje. Starena zdvihla hlavu, uvidela človeka.

„Čo ti je,“ riekla, „treba? Čo potrebuješ? Nemáme, človeče, ničoho.“

Porozumel Elisej čo mu povedala a pristúpil k nej.

„Som sluha Boží, prišiel som sa napiť vody.“

„Nieto, kto by ti priniesol. Nemáme ti čo dať. Choď s Pánom Bohom!“

Elisej dal sa spytovať: „Čo, nieto snáď u vás zdravého človeka, aby tú ženu obriadil?“

„Tá nemá nikoho: človek na dvore umiera a my tuto.“

Chlapec umlkol keď videl cudzinca; ale ako starena premluvila, zase ju chytil za rukáv. „Chleba, babička, chleba daj,“ a zase sa dal do plaču.

Práve chcel Elisej pýtať sa stareny, keď privliekol sa chlap do chaty, šiel podľa steny a chcel si na lavicu sadnúť, ale nedopadol na ňu a svalil sa na podlahu. A nemal sa k tomu aby vstal, ale dal sa do reči. Slovo po slove prerýval, rieknuc slovo zakaždým si oddýchol.

„Nemoc na nás prišla,“ vraví, „máme hlad. Vidíš — hladom umierame,“ — ukázal hlavou na chlapčeka, a dal sa do plaču.

Elisej potriasol kapsou na pleciach, vyrovnal ruky, shodil kapsu na zem, potom ju vyzdvihol na lavicu a

začal ju rozväzovať. Potom vyňal z nej chlieb a nožík, odkrojil okružtek a podal človeku. Neprijal to on, ale ukázal na chlapca a na dievčatko: „Tým daj radšej.“ Elisej podal chlapcovi. Chlapec pocítil chlieb, natiahol sa, popadol okružtek oboma rúčkami, — a v tú chvíľu nos mu zmizol v okružku. Vyliezlo zpoza pece aj dievčatko, uprelo oči na chlieb. I jej podal Elisej. Odkrojil ešte kus a dal starene. Vzala i starena a začala žuvať. „Malo by sa im,“ vraví, „priniesť vody. Majú ústa ako zapečené. Chcela som — neviem už, či večera lebo teraz, chcela som vody priniesť. Natočila som jako-tak, ale nedoniesla — rozliala, a sama som padla. S ťažkosťou domov som sa dovliekla. I vedierko tam zostalo, ak ho niekto neodniesol.“

Elisej sa spýtal, kde majú studňu. Povedala mu to starena. Elisej šiel, našiel vedierko, priniesol vody, napojil ľudí. Zajedly si deti ešte chleba s vodou, i starena si zajedla, ale chlap nejedol. „Nemám,“ vraví, „chuti.“ Žena, tá vôbec sa nepozdvihla a k sebe neprišla, len sebou hádzala na lúžku. Elisej šiel do sklepu, kúpil soli, múky, masla a vyhľadal sekeru. Nasekal dreva, zapálil do pece. Dievčatko mu pomáhalo. Elisej uvaril polievku a kašu a nasýtil ľudí.

(Pokračovanie nasleduje.)

ZDRAVOTNICTVO.

Jako sa máme chrániť pred chytľavými nemocami?

V krajinskom zdravotníckom spolku držal najbližšie hlavný lekár nemocnice sv. Rochusa *dr. Franc Jordán* zaujímavú prednášku o tom, ako sa máme chrániť pred chytľavými, tak zvanými epidemickými nemocami. Prednáška táto bola tak poučná, že sa z nej aj naši et. občania môžu mnohému osožnému priučiť, z tej príčiny podávame tu výťah z nej.

Do tých čias, pokiaľ lekárska veda nevynajde taký istý liek, prostriedok, ktorý by pri chytľavých nemociah celkom iste účinkoval, do tých čias je chránenie sa pred týmito nemocami práve tak vážnou vecou, jako sám liek. Dnes sa lekárska veda iba za tým ženie, aby vynasla nejaký iste účinkujúci liek proti chytľavým nemociam a pritom bránenie sa proti týmže celkom zanedbáva, prenecháva tože úplne administratívnym úradom.

Ešte len aj pri poslednej cholere lekári boli odporúčali obecnstvu isté zdravotnícke pravidlá, pomocou ktorých boli sa vstave chrániť nemoci, — dnes sa iné nerobí, jako že sa chorí oddeha a že sa prevedie desinfeckcia. Dobře prevedená desinfeckcia neodškriepiteľne má dobré následky, ponevác ale behom posledných rokov epidemické choroby stále pustošia a v dost veľkej miere vystupujú, prednášajúci lekár voči týmto chorobám upotrebil tie zdravotné ochranné prostriedky, ktoré byly odporúčané proti cholere a dosiahol skutočne skvelý výsledok.

Menovaný lekár je lekárom jedného väčšieho učebného inštitútu v Budapešti, kde býva ročite 40—70

rozičného veku žiakov, ktorí cez jednotlivé chytľavé nemoci ešte dosiaľ neprešli a kde sa pred poslednou choleroou (roku 1892.) práve tak udaly asice početné pády difteritisu, šarlachu a tyfusu, jako aj v ostatných budapeštianskych podobných ústavoch. Ponevác roku 1892-ho, keď boly spomenuté zdravotnícke ochranné prostriedky proti šíreniu sa cholery používané, iné chytľavé choroby sotva sa udaly, to pohlo prednášajúceho lekára k tomu, aby tieto ochranné prostriedky upotrebil aj naďalej. A skutočne v tom ústave, kde je dr. Jordán lekárom, tam aj dnes tak sa chovajú, jako čoby cholera aj teraz panovala. Prostriedky tieto sú nasledujúce: *každý jedon mladík umyje si pred každým jedením mydlom ruky, a iba prevarenú vodu pije.*

Upotrebenie týchto ochranných prostriedkov, malo za následok to, že v tom ústave od roku 1892. udal sa iba jedon šarlach. A aj ten mladík, ktorý na šarlach ochorel, zadovážil si chorobu túto tým, že keď len mohol vyhol tomu všeobecnému rozkazu, že si žiaci musia pred jedením ruky umývať. Že v tomto ústave behom posledných 8 rokov udal sa iba jedon chorobný pád, to nemožno pripísať náhode, asice už aj preto nie, lebo kým v ústave ešte neboly zavedené spomenuté zdravotnícke ochranné prostriedky, do tých čias sa udaly početné prípady chytľavých chorôb, od tých čias ale len ten jedon spomenutý šarlach. Za to, že spomenutými ochrannými prostriedkami dá sa zamedziť šírenie chytľavých nemoci, svedčí aj tá okolnosť, že lekári, ktorí od jedného chorého k druhému idú, nerozširujú nemoci tieto, asice len preto nie, že si za každým umyjú ruky. A hlavne umyjú si ich, keď boly u chorého, ktorí trpi na chytľavú nemoc. Nuž a keď lekár vstave je ochrániť od chytľavých nemoci seba, svoju rodinu a svojich spoluobčanov, či by sami obyvatelia neboly vstave od týchže ochrániť sa tým samým spôsobom? Bádania dra Jordána svedčia za to, že áno, lenže občania musia si tiež tak svedomite ruky umývať, jako aj lekári.

To vieme, že nemluvnáta nedostanú žiadnu chytľavú nemoc asice preto nie, lebo v ich potrave, v materinskom mlieku, nenachádza sa žiadna nákaza. Keď tedy surovú vodu, v ktorej sa môžu nachádzať bacilly rozličných chytľavých chorôb, prevaríme, a tým usmrtime zárodky nemoci, tak zamedzíme dostanie sa choroby do tela ľudského — cestou nápoja.

Dr. Jordán predniesol zdravotnícky stav ostatných učebných ústavov v Budapešti, kde ním odporúčané ochranné prostriedky neupotrebnujú a tu vysvitlo, že behom posledných 5 rokov na všetkých týchto ústavoch udaly sa početné pády chytľavých chorôb. V niektorých ústavoch v minulom školskom roku udalo sa až 21 chorobných pádov. A v predošlých štyroch rokoch až do 70 pádov. A v ústave, kde je lekárom dr. Jordán behom osem rokov len jedon-jediný šarlach.

Z bádania doktora Jordána nasleduje tedy:

po 1., že zárodky chytľavých chorôb nikdy sa nenachádzajú v povetří, lež že sú k istému miestu jako by

prikované, a že iba predbežným nakazením jedla alebo nápoja cez ústa prichádzajú do tela.

Za 2., že otázku chránenia sa chytľavých nemoci má riešiť samo obecnstvo, asice tak, že prisne zadrží udané už prostriedky, totižto, že pred jedením umyje si základne ruky a že pije iba vždy prevarenú vodu. Toto posledné vzťahuje sa hlavne na tie mestá, kde pijú takú vodu, do ktorej prichádzajú rozličné ľudské odpadky, vo všetkých tých mestách, kde pijú riečnu alebo potočnú vodu. Zvlášte zadržme toto pravidlo pri deťoch, ktoré jaknáble prídu zo školy, nech si hneď ruky mydlom umyjú, čím naše deti zachránime od mnohých chorôb.

Pravidlá zhotovenia dobrej holomnice.

1. Holomnicu svoju napred dobre prines do poriadku, lebo dobrá holomnica je veľká úspora malého gazdovstva.

2. Dlažba holomnice nech je dobre tvrdá, lebo ináč utvoria sa škáry a záhlbiny. Na takejto holomnici nielen že je mlátenie ťažšie, ale aj mnoho zrna v slame ostane.

3. Jestli spozoruješ, že tvoja holomnica neni trvácá, ale chybná, odprac z nej starú hlinu, aby tam z takejto nič nezostalo. Vtedy bude súca, trvácá holomnica, keď sa z čerstvej a z mastnej hlíny zhotoví.

4. Najlepšia hlina je hrnciarska. Z tejto vyber pozorne každý najmenší kamienok. Potom ju rozmies na dvore, kým nebude taká tuhá, jako tvrdé cesto.

5. Robotníci nech ju potom podlavia nohami. Keď je už všade jednako rozmiesená, daj ju nanosiť 18—20 ctm. hrubo na piesočnatý základ. Daj ju potom vyrovnat vodorovne a ubiť tak, aby si mohol na ňu predne nohami dobre utlačenú dosku položiť. Na týchto nech stoja ubi-jači, aby nenechali šlapaje na hline.

6. Prirodzene pri vyschnutí holomnice povstanú rozpukliny. Mlatci nech tieto zamlátia so dňa na deň, pokiaľ celá vyschne.

7. Kto môže, nech zaleje hovädzou krvou celú holomnicu.

Istý.

Jeho veličenstvo kráľ dňa 3. t. m. z Viedne navrátil sa do Gedelova, odkiaľ každý pondelok a štvrtok rano prichádza do budinskej kráľovskej paloty, kde blá-sivších sa prijíma vo všeobecnom výsluchu. Jeho veličenstvo v Gedelove trávi svoj slobodný čas zväčša po-lovačkou.

Svatba arcikniežata Petra Ferdinanda. Arciknieža Peter Ferdinand dňa 7. t. m. osobášil sa v Cannes s bourbonskou kňažnou Mariou Kristinou. Na sobáší, ktorý sa odbyval s veľkou pompou, prítomno bolo viac členov panovníckej rodiny.

Arciknieža Franc Ferdinand od niekoľko dní poľuje na panstve grófa Harnoncourta v Écske, v torontálskej stolici.

Dobročinnosť. V Békéši zomrel zámožný statkár Albert Szánthó, ktorý 100.000 korún poručil gymnásiumu v Békéši a krem toho učinil ešte 10.000 korunovú základinu na podporovanie dvoch chudobných a usilovných poslucháčov roľníckej školy na Čabe. — Poručené základiny sa vtedy vyplatia ústavom, ak by jediný syn zomrelého umrel bez nápadníkov, dotiaľ ale tak gymnásium ako i roľnícka škola dostávajú budú úroky základín.

Smrť. Algernon *Beóthy*, kraj. vyslanec belényes-ského okresu, prívrženec strany slobodomyselnej zomrel dňa 2. novembra v Alesuthe v 61. roku života svojho. *Beóthyho* pre jeho chutné žarty všeobecne nazývali humoristom snemovne.

Vyznačenie. Jánovi *Fabiánovi*, kanonikovi a farárovi v Nových Zámkoch jeho veličenstvo udelil dunasziget-ské opátstvo nazvané po sv. Jakubovi.

Nový most nad Váhom. Vo Veľkej Bytči (trepčstol.) triedny radca dr *Meutsik* 1. novembra odovzdal premávke nový ponad Váh vedúci železný most za prítomnosti zastupiteľa stolice hlavného notára *Barényiho*. Obec Veľká Bytča v svojom i v mene okolitého obyvateľstva ministromi obchodu *Hegedúsovi* zaslala telegramm, v ktorom poďakovala sa mu za most.

Duell. Oravský veľkostatkár, cis. a kráľ. komorný *Emil Abaffy* v Ružomberku mal súboj na šable s *Júliusom Jolechom*, direktorom tamojšej textilnej fabriky. Pri duelli *Abaffy* utrpel ľahšiu ranu. Po súboji protivníci sa pomerili.

Nešťastie na poľovke. Záhrebský obecný rychtár *Intrenovič* na poľovke z nešťastnej náhody strelil do jedného honca, ktorý naskutku zomrel. *Intrenoviča* nešťastie natoľko rozčulilo, že chce spáchať samovraždu, ale ho v tom jeho priatelia prekazili.

Ladovec v novembri. Z Deésu oznamujú, že tam 1. novembra za veľkej búrky a hromobitia padnul veľký ladovec, čo v novembri je dosť veľká zriedkavosť.

Návrat dobrovoľníkov. Jako známo, svojho času aj z Uhorska odišlo niekoľko smelých mladých ľudí do Transválu pomáhať úbohým Búrom proti anglickej presile. Teraz však, keď sú Búri premožení, stali dobrovoľníci sa tiež domov poberajú a spolu s inými navrátili sa do Budapešti aj traja uhorskí dobrovoľníci, ktorí popredný zástoj brali v búrskej armáde. Je to barón *Félix Luszénszky*, bývalý úradník snemovne vyslancov a potom veliteľ uhorských dobrovoľníkov v Transvále, *Tibor Péchy*, bývalý husársky dôstojník a *Vilhelm Šimon*, ktorý bol veliteľom čaty pozostávajúcej z nemeckých dobrovoľníkov. V národnom búrskom kroji oblečení dobrovoľníci, v širokých búrskejších klobúkoch s veľkým perom a kokardou vzbudili nemalú sensáciu keď sa viedli po budapeštianskych uliciach. Barón *Luszénszky* odniesol si s bojišťa viac rán, ktoré sa mu však už zahojily.

Hosť hlavnomestských hasičov. De Magistri, hlavný veliteľ hasičov v Ríme tieto dni prišiel do Budapešti a tu si dôkladne poobzeral všetky hasičské kasárne, divadlá a väčšie fabriky a všade študoval spôsob účinkovania budapeštianskych hasičov. De Magistri sa osvedčil, že tak páči sa mu organizácia tunajších hasičov, že na jej vzor sreorganizuje talianske hasičstvo. Dobrý chýr budapeštianskych hasičov sa ustavične šíri.

Nové válečné lode. V Póle a v Trieste v tamojších arsenáloch započali stavbu dvoch nových válečných lodí. Každá bude 83.000 tonn objemu a stáť budú 12—13 millionov korún.

Slečna doktorom medicíny. Tieto dni na budapeštianskej universite slečnu *Šarolta Steinbergerovú* dcéru *Leopolda Steinbergera* z Tisza-Ujlaku povýšili za doktora medicíny. Osa je prvá dáma, ktorá na budapeštianskej universite odbavila svoje štúdiá a zadovážila si tu doktorský diplom. Teraz mladá lekárka odíde do cudzozemska, kde bude študovať ženské nemoci a potom v Budapešti započne svoju prax.

Knieža v rukách úžerníkov. Franc Jozef knieža z Braganzi, ktorý je husárskym poručkom v Debrecne, potrebuje groše vyzdvihol si väčšiu požičku u budapeštianskych úžerníkov *Mateja Lefkovicsa* a *Antona Vargu*, ktorú im po istom čase až na 4000 korún aj vrátil. Na týchto 4000 korún knieža Franc Jozef vystavil úžerníkom jednu zmenku, ale obnos 4000 korún napísal len číslicami a nie aj písmenami. Zmenka vypršala a tu úžerníci opraviac zmenku na 40.000 korún predostreli ju kniežatovi, ktorý pravda odoprel platenie. Úžerníci nato zapravotili knieža na 40.000 korún, knieža ale oznámil *Lefkovicsa* a *Vargu* hlavnomestskej polícii pre falšovanie zmenky. Policia proti úžerníkom zaviedla trestné vyšetrovanie. *Lefkovics* sa toho nafakal a osvedčil sa, že už len pôvodných 4000 korún žiada od kniežata. Právny zastupiteľ kniežata sa uspokojil s tým, ale polícia, pretože falšovanie zmenky stíha sa z úradu, tak *Lefkovicsa* jako i *Vargu* odovzdala súdu cieľom ďalšieho pokračovania.

Vyšetrovanie proti úradníkom. *Emil Skičák*, lekárnik v Szereďi *főispánovi* prešporskej stolice oznámil *Vilhelma Kiss*, hlav. slúžneho v Trnave, *Jozefa Kullfra*, notára v Szereďi a dra *Ármina Rosenbauma* okresného lekára, že títo traja už od rokov ustavične sa mu vyhrážajú, že v Szereďi bude otvorená druhá apatička, a oni to len tak zamedzia, ak im dá *Skičák* potrebné groše *Skičák*, aby vyhnul konkurencii, spomenutým úradníkom vyplatil už viac než osemtisíc korún. Hlavný župan *Vay* všetkých troch oznámených úradníkov vyzdvihol z úradu a nariadil proti nim disciplinárne vyšetrovanie, ktoré vedie prešporský podžupan *Klempa*. Hlavný slúžny *Kiss* a okresný lekár *Rosenbaum* chceli sa poďakovať z úradu, ale župan to neprijal.

Koľko je koňov na svete? Dľa úradných štatistik je v Európe 38,369.136 koní, v Amerike 22,855.250, v Asii 9,148.313, v Afrike 1,040.170 a v Austrálii 2,292.081, na celom svete je teda dohromady 73,904.950 koní.

Vojopovinným do pozornosti. Mestská rada Budapešti vyzýva všetkých tých vojopovinných, ktorí narodili sa roku 1880., aby sa bez ohľadu na to, či sú oni sem do Budapešti a či inakam príslušní, do konca mesiaca novembra roku 1900. prihlásili u vojanskej sekcii hlavnomestského magistrátu na Ústrednom mestskom dome (Központi városháza, prv Karolova kasárň). Hlásit sa možno každý deň od 8. do 12. hodiny predpoludním.

Na 15 rokov väzenia posúdený knieža. V nemeckej kolonii africkej v štáte Kongo nemecký dôstojník knieža Abrenberg ešte v lete pre jakúsi maličkosť korbáčom tak zbil svojho murínskeho sluhu, že úbohý černochoch skončil. V Afrike nemecký vojanský súd posúdil brutálneho dôstojníka na mesiac väzenia. Cisár Vilhelm však zrušil tento výrok a naložil, aby obžalované knieža postavili pred súd v Berlíne. Jako teraz z Berlína oznamujú, vojanský súd posúdil knieža Abrenberga na 15 rokov do väzenia.

Osudné zaucho. Domovník Ludvík Füle také zaucho vylepil krajčírkemu tovaryšovi Bernátovi Kleinovi, že tento bez povedomia klesnul na zem. Krajčírka zaviezli ochrancami do Rochusovej nemocnice, proti hausmajstrovi ale zaviedli vyšetrovanie.

Jedna hrdinská žena. Vo Francúzsku idú sochu postaviť jednej ženskej, menom Françoise de Celly, manželke to niekdajšieho guvernéra pevnosti Lencate. Keď toto opevnené mesto v XVI. storočí Španielci neočakávané napadli a dobýjali, táto hrdinská žena nielen že s najväčšou oddanosťou opatrovala ranených v najväčšom boji na šiancoch hradu, ale keď francúzski bojovníci počali slabnúť a ustupovať, Françoise de Celly schytila sekeru a postavila sa na čelo bojujúcich a ustavične obodrujúce Francúzov odbila nápad nepriateľa. Za toto veľké hrdinstvo obdivuhodnej žene postavia v meste Lencate peknú sochu.

Mesiac a zajac. Istý kmen Hottentotov rozpráva si o zajacovi nasledovnú poviedku: Mesiac poslal ku človeku hmyz s nasledujúcim odkazom: „Choď k ľuďom a povedz im: „Tak, ako ja umieram a umierajúce žijem, tak i vy máte umierať a umierajúce žiť!“ Hmyz vydal sa na cestu. Stretol ho zajac a spýtal sa: „Z akých príčin cestuješ?“ Hmyz sdelil zajacovi účel svojho posolstva. Zajac riekol: „Ponevác si zlý behúň, vykonám odkaz za teba.“ Potom odbehol a kdekoľvek zočil človeka, sdelil mu: „Mesiac vám odkazuje: tak, ako ja umieram a umierajúce zanikám, tak musíte i vy úplne zahynúť.“ — Na to sa vrátil figliar k mesiacu a vypravoval mu, čo ľuďom nahovoril. Mesiac sa nazlobil, pochytil kladivo a uderil ním zajaca po nose. Od tej doby má zajac vrchnú časť pysku rozdelenú na dvoje. Ušiak najedovaný nad neslýchaným pokorením, stal si na zadné nohy a prednými poškrabal mesiacovi tvár; odtiaľ sú tmavé škvrny na mesiaci. Následkom zlého posolstva zdráhajú sa Hottentoti jesť zajačiu, považujú zajaca za posla nebie. Iba chlapci po dospelosti môžu zajačiu pečienku jesť, v dospelosti pod pokuton sa zakazuje ten pôžitok.

Nemecký cisár nášmu vyslancovi. Ladislav Szögyény-Marich, rakúsko-uhorský veľvyslanec dostal tieto dni od cisára Vilhelma pekný dar. Je to umelecky vyvedená olejová malba predstavujúca nemeckého cisára Vilhelma II. v rovašate rakúsko-uhorských jazdeckých generálov. Obraz dal zhotoviť cisár z tej príležitosti, keď náš kráľ v máji navštívil v Berlíne nemeckého cisára Vilhelma.

Preložený okresný súd. Kráľovský okresný súd z Fíakova preložený je do Šalgó-Tarjánu.

Vražda. V mestečku Módos tamojšieho pravotára Edmunda Weinricha našli rano v jeho byte zavraždeného a orabovaného. Pri mrtvole našli jedon gombík a po tejto stope pátrajúce podozrenie padlo na Vazula Radosava, ktorého polícia zajala. Zatknutý všetko tají, ale to mu sotva pomôže, lebo našli aj jeho zakrvavený odev.

Matky v Japonsku. Že je sporiadaný život rodinný prvou podmienkou blahobytu, tohoto názoru pridávajú sa zvlášte v Japonsku, v tejto krajine prirodzenej inteligencie. Japonská matka nestará sa o štátne veci, netúži sreformovať spoločnosť. Jej výlučná túžba je byť matkou a býva ňou v najkrajšom smysle slova. Deti svoje nikdy nehreší, nehrozí im bitkou ani vtedy, keď najväčšími kričia. Z jej úst nepočuť trpkého slova alebo nadávky. Zato úplne oddáva sa výchove detí spôsobom, aký zodpovedá detskému svetu myšlienkovému. Je výbornou vychovavateľkou a učiteľkou, čo jej je nie vštepené naukami, lebo sú jej tie vlastnosti prirodzenými. Vyplývajú z japonských názorov spoločenských a z plemennej povahy. Japoci dávajú prednosť tomu dievčaťu, o ktorom predpokladajú, že bude dobrou matkou. Nikde na svete snáď nepožíva matka toľko úcty, ako v Japonsku: zbožňujú ju deti i muž.

Vychovavateľňa pre psov. Mnoho peňazí kazi človeka. To vidíme na výstredných kúskoch amerických millionárov, ktorí vyhadzujú ohromné summy na najzvrátenejšie kúsky a najfrivolnejšie darebnice v dobe, keď tisíce ich rodákov hladom umiera. Syn zomrelého architekta Hunta v New-Yorku dáva práve teraz stavať veľký zámok pre psov. Dom bude postavený zo železa a kameňa. Každý pes bude mať osobitnú chyžu s nápisom. Všetky chyže kúrené budú parou. Dva psi spolu budú mať k obsluhu jedného lokaja a jedného cvičiteľa, ktorý psov primerane k ich talentu bude vychovávať. Zvláštne dvorany ustanovené sú jako nemocnice pre psov a ustanovení bude pri tejto nemocnici jedon zverolekár. Koľko tisícov ba millionov ľudí musí s netajenou závišťou pozeráť na týchto psov!

K U O B R Á Z K U .

Letohrádok rumunského kráľa.

Rumunský kráľ Karol so svojou rodinou letné mesiace najradšej trávi v zámku Sinaja, v Rumunsku, ktorého obrázok podávame. Zámok Sinaja leží v utešenom romantickom údolí, ktoré široko-ďaleko nemá páru. Tu sa svojho času bol bavil aj náš kráľ, keď bol pred pár

rokami navštívil rumunský kráľovský pár. Cudzinci, ktorí navštevujú Rumunsko, nepremeškajú si obzret aj zámok Sinaja aby sa mohli pokochať jak v krásnych tvorbách prírody, tak i vo skvostnom zámku rumunského kráľa.

K OBVESELENIU.

Kto mal pravdu?

Raz jeden Francúz tvrdil, že samovrahovia keď spáchajú svoje skutky, majú čistý rozum; Angličan však tvrdil toho protivu.

Keď Francúz videl, že Angličana nemôže presvedčiť o pravdivosti svojho tvrdenia, nazlostený zvolal:

— Som teraz pri rozume?

— Áno, odpovedal Angličan.

— Tedy presvedč sa, že ja mám pravdu.

A s tým skočil s okna prvého poschodia.

Angličan s najväčšou spokojnosťou zvolal za ním:

— Nemáš pravdu! — Teraz si šialený.

ODKAZY REDAKCIE.

Pán *Hajničan*. Dopis prišiel do tohoto čísla opo-
zdene; v budúcom bude uverejnený.

Pán *C.* v *Bobote*. Pre nával rukopisu zaslaný dopis
len v budúcom čísle uverejníme.

Pán *Gustáv B. Pravdomil*. Zaslaný oznam preto
sme neuverejnili, lebo nenie v ňom udané, kde býva
pán *L. B.*, u ktorého sa má hľadaný mäsiarsky tovarýš
hlásiť. Udané, posledná pošta Trenčín, nepostačuje. Pro-
síme chybu túto čím skôr opraviť, aby oznam v bu-
dúcom čísle mohol byť uverejnený. Žiadaný exemplár
zašleme.

Cena potravných článkov.

Budapešť, 8. novembra.

V budapeštianskych tržniciach predávaly sa podrobne
nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Hovädzina* predok 112, zadok 120, poliev-
ková 126, jazyk 118, obličky, Iadviny 150, čistené 240
halierov za 1 klg. — *Barančina*: predok —, zadok
— hlov. — *Telacina*: predok 120, zadok 128, stehno 240
hlov za 1 klg. — *Bravčovina*: 114, stehno a lopatka

124 hlov za 1 klg. — *Šunka*: pražská 190, surová
140 hlov za 1 klg. pri kúpe najmenej 5 klgrov.

Masť: Sviňská 124 hlov, loj 110 hlov, slanina ku
roztopeniu — hlov a husacia masť 250 hlov za jeden
kilogram.

Drúbež: Za jedno kura 90, sliepku 160, kohúta
180 hlov. Za jednu tučnú kačku 240, za tučnú hus
420 hlov. — *Očistená drúbež*: kura 90, sliepka 140,
kapúň 180 hlov, tučená hus 450 halierov (za jeden klg.
tučnej husy 120 hlov), morka 400 hlov, tučená kačka
za kus 240 hlov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 7 kusov za 40 hlov,
menšie 33 kusov za 2 koruny, ku čaju 7 kusov za
40 hlov.

Ryby: Kapor 210, sumec 170, štika 150, zubáč
250, jesater 300, okuň 250 hlov za klg. **Raky:** kus za
18 hlov.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 180, ku čaju 240
hlov za 1 klg. Tvaroh 32 hlov za kilo. — *Smotana*
60 hlov za liter. — Pár holubov 120 hlov, divá hus
2.40, divá kačka 180, jarabica 120 hlov za kus. — *Zajac*
za kus 3 kor. 00 hlov. — 1 klg. divej sviue 120 hlov.
Srna 130 hal. za klg. — *Zemiaky* 8 hlov za klg.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto prie-
merné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
kor.	26 20	24 80	23 40	22 20	21 70	20 60
číslo:	6	7	7 1/2	8		
kor.	19 00	15 60	14 20	11 20		

Pšeničné otruby drobné po kor. 8 50, hrabé po 8 70.

Zeleniny: *Zemiaky* ružiaky kor. 2 40—3 00, žlté
kor. 3 50—4 00, rožky kor. 5 50—6 50, biele kor. 2 20
— 2 60 za metr. cent *Kapusta* (v hlávkach) za kus 6 hl.
kor. — *Cibuľa* kor. 5 00—8 40 m. c. *Zeler* 100 kusov
— *Nové uhorky*: za kus — halierov.

Strova: *Hrach* liter 26 halierov, čistený starý
18—30 hal. za liter. *Sošovica*: domáca 16—24 za klg.
Riža 20 hlov za kilo. *Zelená fazuľa nová* 30 hal. za klg.

Chlieb: miestny od pekára biely 26—30 hlov,
čierny 20—22 hlov za kilogramu.

Budapeštianska bursa s úradným značením cien dňa 8. novembra.

Obilie	Jakosť dla hekt.	Za 50 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze kor.	Tovar kor.	Cenné papiere	Peniaze kor.	Tovar kor.
		od	do						
Pšenica banátska	74-75	7 15	7 70	Státny dlh. (Za každých 100 korán)			Prvá uhor. poisť. spol.	4950	5000
" peštianska	75-77	7 10	7 50	Uhorská zlatá renta 4%	95 75	96 25	Pešť. uh. kupec. b.	2550	2560
" stolnobebrad- ská	75-78	7 10	7 60	Uhorské regálové úpis 4%	90 40	90 75	Pešť. prvá vlast. sporiteľňa	15900	16000
Raž (žito)	70-72	6 70	6 95	" premiové úpis 4%	98 30	98 50	Šalgó-tarjána baňa na uhlie	641 00	642 00
Jačmeň na krm.	60-62	5 90	6 10	Uhorská tiisko-segedínska po- žička 4%	119 50	140 50	Založené listy.		
" na pátku	62-64	5 50	5 80	Uhorská žel. požička 4% v zl.	99 50	100 00	Uhorského pozem. úverového ústavu 4%	91 50	92 00
" na várku	63-66	—	—	vyvážkové úpis 4%	91 75	92 75	Uhorského úver. záložného ú- stavu 4 1/2%	98 00	99 00
Ovos	38-41	5 25	5 75	Spoločná požička v beš. penia- zoch 4 1/2%	97 25	98 25	Uh. úver. ústavu s prémieu 4%	115 50	116 50
Kukurica	—	4 60	4 75	Žreby.			Peniaze.		
Proso	—	5 40	5 60	Spolku "Jó sziv"	6 00	6 50	Cisársky dukát	11 41	11 45
Ľepica	—	15 00	15 50	Uhorského "Červeného križa"	18 00	19 00	Dvadsať-frankovník	19 21	19 24
Ľatelinové semá, luc.	—	39	45	Bakúskeho	42 00	43 00	Nemecká ríšska marka	117 65	117 90
Sviňská masť peštianska	—	59 00	59 50	Basilika	11 00	12 00	Štrichro	—	—
" " vidiecka	—	—	—						

Platný od 1. októbra 1900.		Vozný železničný poriadok.					Platný od 1. októbra 1900.						
Budapest—Galantha—Zsolna							Zsolna—Galantha—Budapest.						
Stanice.	triedy	express vlak I.	osobný vlak I—III.	rýchlo vlak I—II.	osobný vlak I—III.	osobný vlak I—III.	Stanice.	triedy	osobný vlak I—III.	osobný vlak I—III.	rýchlo vlak I—II.	osobný vlak I—III.	express vlak I.
Budapest ny. p.	ind.	1:00	—	7:30	9:25	9:05	Zsolna (Rajecz-fürdő)	ind.	9:10	5:24	2:58	3:38	5:28
Galantha	—	3:47	—	10:20	2:30	3:00	Hricso	—	9:27	5:41	—	3:57	—
Gány	—	—	—	—	2:41	3:09	Kottesó 97. sz. őrh.	—	*9:32	*5:47	—	*4:05	—
Szered	érk.	—	—	10:34	2:51	3:17	Nagy-Bicske-Predmér	—	9:40	5:55	*3:21	4:14	—
Sár	ind.	—	—	—	*3:03	—	Pelvas 91. sz. őrh.	—	*9:48	*6:04	—	*4:24	—
Szilád-Zéle	—	—	—	—	3:13	3:32	Podhr.-Vághéve 88. sz. őrh.	—	9:54	6:10	—	4:31	—
Liptóvár	érk.	4:18	—	10:52	3:26	3:42	Vág-Besztercze	—	10:02	6:23	*3:38	4:41	—
Liptóvár	ind.	4:19	8:20	11:02	3:41	4:00	Milochó 82. sz. őrh.	—	*10:10	—	—	*4:49	—
Madunicz 33. sz. őrh.	—	—	8:29	—	*3:48	—	Puchó-Kockócz	—	10:21	6:41	3:51	5:00	—
Nagy-Kosztolány	—	—	8:37	—	3:56	4:13	Alsó-Kockócz 77. sz. őrh.	—	*10:27	—	—	*5:07	—
Drahócz 36. sz. őrh.	—	—	8:46	—	*4:03	—	Bellus	—	10:34	6:54	—	5:15	—
Póstyén	—	—	8:59	11:24	4:20	4:42	Lédecz	—	10:40	7:01	—	5:22	—
Pob.-Szerdahely 41. őrh.	—	—	*9:09	—	*4:30	—	Illava	—	10:50	7:11	4:08	5:33	—
Brunócz	—	—	9:17	—	4:39	4:57	Dubnicz	—	11:00	7:22	—	5:44	—
Csejte-Szt.-Kereszt 43. őrh.	—	—	*9:22	—	*4:44	—	T-Trencs-Teplíc	—	11:08	7:30	4:19	5:52	—
Vág-Ujhely	—	—	9:36	11:44	5:03	5:10	Trencsén szem. p. u.	—	11:27	8:23	4:34	6:18	6:49
Bohuszlavicz	—	—	*9:45	—	5:12	*5:19	Trencsén-Istebnik	—	11:35	8:33	—	6:22	—
Melsicz	—	—	9:55	*11:57	5:22	5:28	Kosztolna-Zajrecs 54. őrh.	—	*11:42	8:43	—	6:31	—
Kosztolna-Zajrecs 54. őrh.	—	—	10:05	—	5:33	*5:37	Melsicz	—	11:52	8:57	*4:48	7:46	—
Trencsén-Istebnik	—	—	10:13	—	5:41	5:45	Bohuszlavicz	—	*12:00	9:09	—	6:56	—
Trencsén szem. p. u.	—	—	10:18	12:12	5:45	5:49	Vág-Ujhely	—	12:11	9:32	5:02	7:26	7:21
T-Trencs-Teplíc	—	—	10:34	12:23	5:59	6:02	Csejte-Szt.-Kereszt 43. őrh.	—	—	*9:41	—	*7:36	—
Dubnicz	—	—	10:53	—	6:16	6:20	Brunócz	—	12:22	9:47	—	7:48	—
Illava	—	—	11:05	12:44	6:32	6:38	Poh.-Szerdahely 41. sz. őrh.	—	—	9:53	—	*7:50	—
Lédecz	—	—	11:16	—	6:42	6:44	Lédecz	—	12:39	10:08	5:24	8:05	—
Bellus	—	—	11:23	—	6:49	6:52	Drahócz 36. sz. őrh.	—	—	10:18	—	8:16	—
Alsó-Kockócz 77. sz. őrh.	—	—	*11:30	—	*6:59	7:07	Nagy-Kosztolány	—	12:53	10:26	—	8:26	—
Puchó-Kockócz	—	—	11:39	1:01	7:02	7:07	Madunicz 33. sz. őrh.	—	—	10:34	—	8:32	—
Milochó 82. sz. őrh.	—	—	*11:49	—	—	*7:17	Liptóvár	érk.	1:04	10:42	5:43	8:40	7:53
Vág-Besztercze	—	—	11:59	*1:15	7:21	7:27	Liptóvár	ind.	1:30	11:07	5:53	—	7:54
Podhr.-Vághéve 88. őrh.	—	—	12:07	—	7:29	7:35	Szilád-Zéle	—	1:43	11:20	—	—	—
Pelvas 91. sz. őrh.	—	—	*12:14	—	*7:36	*7:42	Sár	—	—	*11:29	—	—	—
Nagy-Bicske-Predmér	—	—	12:26	1:32	7:47	7:53	Szered	érk.	1:58	11:36	6:12	—	—
Kottesó 97. sz. őrh.	—	—	*12:33	—	*7:54	*8:00	Gány	—	2:15	11:50	—	—	—
Hricso	—	—	12:42	—	8:02	8:08	Galantha	érk.	2:27	12:00	6:30	—	8:22
Zsolna (Rajecz-fürdő)	érk.	7:00	1:00	1:55	8:19	8:25	Budapest ny. p. u.	érk.	7:45	6:05	9:25	—	11:00

Nagy Surány—Kis-Tapolcsány.				Kis-Tapolcsány—Nagy-Surány.					
Stanice.	triedy	miesan. vlak I—III.	miesan. vlak I—III.	osobný vlak I—III.	Stanice.	triedy	miesan. vlak I—III.	osobný vlak I—III.	miesan. vlak I—III.
Nagy-Surány	ind.	5:00	12:35	4:42	Kis-Tapolcsány	érk.	6:15	4:41	6:45
Zsitva-Födemes	—	5:14	12:52	4:54	Aranyos-Maróth	—	6:39	4:51	7:11
Mánya	—	5:35	1:13	5:08	Taszár	—	6:56	5:02	7:30
Szt. Mihályúr 4. sz. őrh.	—	*5:45	*1:24	*5:16	Betekints 8. sz. őrh.	—	*7:04	*5:08	*7:40
Vajk	—	5:56	1:36	5:25	Zsitva-Ujfalu	—	7:14	5:17	7:53
Verebely	—	6:23	2:00	5:45	Verebely	—	7:37	5:36	8:23
Zsitva-Ujfalu	—	6:36	2:16	5:56	Vajk	—	7:49	5:46	8:40
Betekints 8. sz. őrh.	—	*6:46	*2:28	*6:04	Szt. Mihályúr 4. sz. őrház	—	*7:59	*5:54	*8:52
Taszár	—	7:00	2:40	6:12	Mánya	—	8:12	6:02	9:11
Aranyos-Maróth	—	7:28	3:07	6:25	Zsitva-Födemes	—	8:28	6:16	9:35
Kis-Tapolcsány	érk.	7:40	3:20	6:35	Nagy-Surány	—	8:41	6:27	9:52

Pelsűcz—Murány.				Murány—Pelsűcz.				
Stanice.	triedy	miesan. vlak II—III.	miesan. vlak I—III.	nák. os. vlak I—III.	Stanice.	triedy	miesan. vlak I—III.	miesan. vlak I—III.
Pelsűcz	ind.	7:00	3:00	6:57	Murány	ind.	4:10	11:20
Horka-Özörény 1. sz. őrh.	—	*7:16	*3:16	*7:17	Hosszrét 14. sz. őrh.	—	*4:20	*11:30
Licze-Gicze	—	7:38	3:38	7:43	Nagy-Rócze	—	4:37	11:56
Jolsva-Taplocza 6. sz. őrh.	—	*7:51	*3:51	*7:59	Vizesrét 11. sz. őrh.	—	*4:43	*12:02
Jolsva	—	8:21	4:16	8:12	Hisnyóvíz	—	4:55	12:31
Hisnyóvíz	—	8:51	4:41	—	Jolsva	—	5:19	1:01
Vizesrét 11. sz. őrh.	—	*9:04	*4:54	—	Jolsva-Taplocza 6. sz. őrh.	—	*5:28	*1:10
Nagy-Rócze	—	9:27	5:17	—	Licze-Gicze	—	5:41	1:22
Hosszrét 14. sz. őrh.	—	*9:44	*5:34	—	Horka-Özörény 1. sz. őrh.	—	*6:02	*1:43
Murány	érk.	9:55	5:45	—	Pelsűcz	érk.	6:14	1:55

* Podmienečne vlak zastane. Hrubé čísla značia nočné hodiny.

Tlačou cis. a král. dvornej kníhtlačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti.